

Konu 5: Sanat nedir?

Sanat nedir?

Sanat, insanoğlunun tarih öncesi çağlardan bu yana kendisini ifade etmekte kullandığı, yaşama ve hayata ait en yaratıcı ve en etkin yollardan biridir.

Sanat sözcüğü genelde görsel sanatlar anlamında kullanılır. Sözcüğün bugünkü kullanımını, batı kültürünün etkisiyle, ingilizcede art sözcüğüne yakın olsa da halk arasında biraz daha geniş anlamda kullanılır.

Sanat, insanlık tarihinin her döneminde var olan bir olgudur. İnsanlığın geçirdiği evrimler yaşama biçimlerini, yaşama bakışlarını, sanat biçimlerini ve sanata bakışlarını değiştirmiş, her dönemde ve her toplumda, sanat farklı görünümde ortaya çıkmıştır.

Sanat tarihi çalışmalarında birçok sosyal bilim dalının verilerinden yararlanır.

Tarih: İnsan topluluklarının yaşadığı olayları yer ve zaman göstererek neden-sonuç ilişkisi içinde kanıtlara dayalı olarak inceleyen bilim dalıdır. Toplumlara etkileyen tarihsel olaylar sanat eserlerini de etkiler. Tarihî olayların taş kabartmalarda canlandırılması örnek olarak verilebilir.

Etnografya: Topluların yaşayış, gelenek ve kültür oluşumlarını araştıran bilim dalıdır. Etnografik eserler dediğimiz çini, keramik, halı, giysi, takı vb. bir toplumun kültür etkinliklerini yansıttığı için bu eserler sanat tarihinin ilgi alanı içindedir.

Arkeoloji: Toprak veya su altında kalmış, geçmiş uygarlıklara ait kalıntıları ve eserleri saptayarak ortaya çıkararak, inceleyen ve değerlendiren bilim dalıdır. Sanat tarihi arkeolojinin yaptığı inceleme ve değerlendirmelerin sonucunda elde edilen verilerden yoğun olarak yararlanır.

Antropoloji: İnsanın kökenini, gelişimini, biyolojik özelliklerini, toplumsal ve kültürel yönlerini inceleyen bilim dalıdır.

Kronoloji: Zamanı bölümlere ayıran ve olayları tarihlerine göre sıralayan bilim dalıdır. İncelenen sanat eserlerinin ve sanat olaylarının hangi zaman dilimi içinde yapıldığını belirler.

Filoloji: Dillerin yapısını, tarihsel gelişimlerini ve diller arasındaki ilişkileri inceleyen bilim dalıdır. Filoloji, tarihî yazılı belgelerdeki metinleri çözümlenmeye, yeniden oluşturmaya ve gerçekliğini saptamaya yardımcı olur.

Nümizmatik: Eski madenî paraları inceleyerek bu paraların ve eser-lerin tarihlendirilmesine yardımcı olur.

Epigrafi: Taş ve metal gibi kalıcı malzemeler üzerindeki yazıtları (kitabe) inceleyen bilim dalıdır. Bir sanat eserinin ne zaman ve hangi amaçla yapıldığının bilinmesini sağlar.

Paleografi: Eski yazıların okunmasını sağlayarak günümüze kadar gelen belgelerin açıklanmasına yardımcı olur. Bilinen bütün yazıları ve yazı metotlarını kapsayan bir bilim dalıdır.

Sosyoloji: Toplum ve insanın karşılıklı etkileşimi üzerinde çalışan bilim dalıdır. Sanat sosyolojisi ise sanat yapıtının oluşumunda toplumsal çevre koşullarının rolünü ve eserin topluma etkilerini araştırır.

Coğrafya: İnsanların yaşadıkları doğal çevre ile arasındaki ilişkiyi ve karşılıklı etkileşimi inceleyen bilimdir.

Dinler Tarihi: Tarih ve filoloji metotlarını kullanarak dinlerin doğuşunu, gelişimini, inanç ve ibadet anlayışlarını, diğer dinlerle olan ilişkilerini tarihî seyir içinde inceleyen, dinlerin farklı ve ortak özelliklerini karşılaştırmalı olarak ele alan bilim dalıdır. Sanat tarihi dinî inanışların sanat eserleri üzerindeki etkisini dikkate alırken dinler tarihinin verilerinden yararlanır.

Arkeometri: Fen ve doğa bilimlerine dayalı sayısal verileri kullanarak arkeolojik buluntuların tarihlerinin bulunmasını sağlayan bilim dalıdır.

Arkeometri, arkeolojik kalıntıların yaşını hesaplamak için birçok farklı yöntem kullanır.

Mitoloji: Bir dinin veya bir halkın kültüründe yer alan tüm doğaüstü olaylar, kahramanlar ve efsanelere ait sözlü ve yazılı birikimleri inceleyen ve sınıflandıran çalışmalar bütünüdür.

Kaynaklar

1. Karacan A., Şele M. F., Söyleci V. Sanat Tarihi Ders Kitabı. (Ed.) Kemal Özkurt. Devlet Kitapları s:14-26. 2019
2. A.Ü.Z.F. Peyzaj Mimarlığı Bölümü Kültür, Sanat ve Peyzaj Ders Notları